

Theodorushaven / Noordland

**Advies over de reikwijdte en het detailniveau
van het aanvullend milieueffectrapport**

2 oktober 2007 / rapportnummer 1976-19

INHOUDSOPGAVE

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	1
2. LEESWIJZER.....	2
3. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING.....	2
3.1 Achtergrond, probleemstelling en doel.....	2
3.2 Beleidskader	2
3.3 Te neme besluit(en).....	2
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	2
4.1 Algemeen	2
4.1.1 Plan-MER	2
4.1.2 Actualisatie oorspronkelijk MER	3
4.2 Alternatieven	4
4.2.1 Plan-MER	4
4.3 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	4
5. MILIEUASPECTEN.....	4
5.1 Bodem en water	4
5.2 Levende natuur	5
5.3 Geluid.....	5
5.4 Lucht.....	5
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	6
7. LEEMTEN IN MILIEU-INFORMATIE	6
8. EVALUATIEPROGRAMMA.....	6
9. VORM EN PRESENTATIE.....	6
10. SAMENVATTING VAN HET MER	6

BIJLAGEN

1. Projectgegevens
2. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben goedkeuring onthouden aan het bestemmingsplan Theodorus haven-Noordland. Met dit bestemmingsplan beoogde de gemeente Bergen op Zoom een industrieterrein - Noordland – te ontwikkelen. Maar ook wordt hiermee een nieuwe buitenhaven - zijnde een nieuwe haven voor de binnenvaart – mogelijk gemaakt. Voor dit bestemmingsplan is destijds een milieueffectrapport (MER) gemaakt en de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) heeft in mei 2003 een positief toetsingsadvies daarover uitgebracht.

Om een nieuw bestemmingsplan te kunnen vaststellen, wordt het oorspronkelijke MER geactualiseerd. Vanwege een ingrijpende wetswijziging van de Wet milieubeheer op 28 september 2006, dient er tevens een plan-MER gemaakt te worden. Dit kan in één document gecombineerd worden, mits duidelijk van elkaar te onderscheiden.

Dit advies richt zich zowel op het nieuwe plan-MER, als op de actualisatie van het oorspronkelijke MER.

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- Een passende beoordeling voor het Zoommeer. Daarbij is een inventarisatie van de ecologische functies van het Zoommeer in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen essentieel. Daarnaast acht de Commissie een beoordeling in hoeverre aanwezige soorten gevoelig zijn voor verdere verstoring, zijnde een draagkrachtanalyse voor de verschillende kwalificerende soorten, van groot belang. De cumulatieve gevolgen moeten goed in beeld gebracht worden.
- Alle noodzakelijke mitigerende (en eventueel compenserende¹) maatregelen en de mogelijke effecten daarvan in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Zoommeer².
- De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het plan-MER, alsmede de actualisatie van het 'oude' MER.

¹ De passende beoordeling, inclusief eventuele noodzakelijke mitigerende maatregelen, dient in het MER geheel te worden opgenomen. De ADC-toets hoeft niet in z'n geheel verplicht te worden opgenomen in het MER. De alternatieven (A) moeten in het MER worden opgenomen. De compensatie (C) hoeft niet verplicht in het MER te worden opgenomen, maar het is wel wenselijk om dat te doen.

² Indien deze maatregelen voldoende effectief zijn, kunnen de behandelde noodzakelijke maatregelen in het bestemmingsplan worden opgenomen en wordt daarmee tegemoet gekomen aan de kritiek van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant op het vorige bestemmingsplan, waaraan de noodzakelijk goedkeuring werd onthouden.

2. LEESWIJZER

Dit advies richt zich op twee verschillende m.e.r.-aspecten:

1. het nieuw op te stellen plan-MER;
2. en de actualisatie van het oorspronkelijke MER Theodorushaven-Noordland.

3. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

3.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

In het plan-MER dienen de achtergronden van de verschillende ingrepen/projecten (buitenhaven, industrieterrein Noordland, vaargeul, sluis en de eventuele nieuwe jachthaven), de probleemstelling en de doelen kort en helder beschreven te worden. Maak onderscheid tussen de planonderdelen die in dit bestemmingsplan zullen worden opgenomen en de onderdelen die al zijn opgenomen in het bestemmingsplan Bergse Haven.

3.2 Beleidskader

Speciale aandacht dient uit te gaan naar:

- Natuurbeschermingswet (passende beoordeling: zie paragraaf 5.2).
- Flora- en faunawet (een eventuele ontheffing o.g.v. art. 75: zie paragraaf 5.2).
- Watertoets (de uitkomsten daarvan: zie paragraaf 5.1).
- Besluit Luchtkwaliteit (zie paragraaf 5.4).

3.3 Te nemen besluit(en)

Het bestemmingsplan Theodorushaven - Noordland zal door de gemeenteraad van Bergen op Zoom worden vastgesteld. Daarna volgt de procedure tot goedkeuring van het bestemmingsplan door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant. Om te komen tot realisatie van de voorgenomen activiteiten - zoals de aanleg en het gebruik van de nieuwe haven voor de binnenvaart, de aanleg en het gebruik van het industrieterrein, de aanleg en het gebruik van de vaargeul en de sluis, alsmede de eventuele aanleg en het gebruik van de nieuwe jachthaven - zijn zeer waarschijnlijk zowel een Nb-wet vergunning als een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet (Ffw) noodzakelijk.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Algemeen

4.1.1 Plan-MER

Alle bestaande en toekomstige activiteiten, die negatieve gevolgen kunnen hebben voor het Natura 2000-gebied Zoommeer, moeten beschreven worden in de passende beoordeling. Ook activiteiten die buiten het plangebied plaats-

vinden kunnen negatieve gevolgen veroorzaken (externe werking). Alle (mogelijk) negatieve gevolgen van het project afzonderlijk en in samenhang met de gevolgen van andere projecten of handelingen (cumulatieve gevolgen) dienen in de passende beoordeling aan bod te komen. De cumulatieve gevolgen dienen getoetst te worden aan de instandhoudingsdoelstellingen voor het Zoommeer.

De topografische kaart laat zien dat het nieuwe woongebied Bergse Plaat eveneens een gebied is met woningen aan het water. Niet duidelijk is of dit water geschikt is als ligplaats voor boten en een open verbinding heeft of krijgt met de Binnenschelde, en dus ook met het Zoommeer. Indien dit wel het geval is, moet bij het bepalen van mogelijke cumulatieve effecten op het Zoommeer daarmee eveneens rekening worden gehouden.

Separate afweging voor ligplaatsen, sluis en vaargeul

De nieuwe vaargeul en de sluis, die de Binnenschelde met het Zoommeer gaan verbinden, vormen een grote wijziging van de bestaande situatie. Momenteel maken slechts de beroepsvaart en de recreatievaart (circa 100 ligplaatsen) vanuit de Theodorushaven gebruik van het Zoommeer. Naast de 200 ligplaatsen in de nieuwe woonwijk Bergse Haven dient ook rekening gehouden te worden met de mogelijke aanleg van een nieuwe jachthaven aan de Binnenschelde met 250 ligplaatsen (en mogelijk ook vanuit het woongebied Bergse Plaats?). In hoeverre leidt deze ontwikkeling van ongeveer 450 ligplaatsen, een sluis en een vaargeul via extra vaarbewegingen eigenstandig tot eventuele significante gevolgen? Deze ontwikkeling dient binnen de passende beoordeling eigenstandig beoordeeld te worden³. Het kan zijn, dat indien deze ontwikkeling - van sec de aanleg van de sluis en de vaargeul - leidt tot significante gevolgen, er een afweging door middel van de ADC-toets⁴ alleen hiervoor gemaakt moet worden. Omdat de aanleg van de vaargeul en de sluis niet onlosmakelijk zijn verbonden met de aanleg van de langshaven en het industrieterrein, dient dit aspect ook apart behandeld te worden.

4.1.2 Actualisatie oorspronkelijk MER

De actualisatie van het oorspronkelijke MER dient zich op een drietal aspecten te richten:

- wijzigingen in activiteiten ten opzichte van het oorspronkelijke MER met daaraan gekoppeld (eventuele) wijzigingen in milieugevolgen;
- actualisatie van de gegevens over de toekomstige luchtkwaliteit in het plangebied;
- actualisatie van gegevens over het vaarverkeer. Deze gegevens zijn van belang voor het beoordelen van mogelijk significante gevolgen voor de natuur van het Zoommeer en mogelijke gevolgen voor de nautische veiligheid op de vaarwegen waarvan de beroepsvaart en de recreatievaart gebruik maken. Bepaal voor de nieuwe vaargeul op het Zoommeer, de vaarverbinding naar het Rijn-Schelde Kanaal en de Bergsediepsuis op basis van gebruikelijke kengetallen over uitvaarpercentages en vaargedrag de te verwachten vaarintensiteiten op een maatgevende dag.

³ Omdat de aanleg van de vaargeul en de sluis niet onlosmakelijk zijn verbonden met de aanleg van de langshaven en het industrieterrein, dienen deze aspecten apart behandeld te worden.

⁴ ADC-toets: het behandelen van alternatieven met minder gevolgen, het beantwoorden van de vraag of er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang en de compenserende maatregelen.

4.2 Alternatieven

4.2.1 Plan-MER

Zowel vanwege de mogelijke significante gevolgen veroorzaakt door de vaargeul, de sluis en het aantal ligplaatsen, als mogelijk de significante gevolgen vanwege de cumulatieve gevolgen, dienen mogelijk meer alternatieven in het MER in ogenschouw genomen te worden, dan in de notitie reikwijdte en detailniveau⁵ zijn aangegeven. Deze brede alternatievenafweging is verplicht indien de ADC-toets op grond van de Natuurbeschermingswet moet worden doorlopen.

Alternatieven zijn dan denkbaar voor:

- de aanleg van de geul (locatie, breedte en diepte);
- de aanleg van de sluis (al dan niet);
- het gebruik van de geul (afzetting met boeien, andere vormen van afzetting, handhaving van de bepalingen voor recreatief gebruik);
- aanleg eiland 4 ha (locatie, functie).

4.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het MMA uit het oorspronkelijke MER moet geactualiseerd worden, waarbij ook de aanleg van de sluis en de vaargeul, alsmede de aanleg van het eiland betrokken dienen te worden.

5. MILIEUASPECTEN

5.1 Bodem en water

De gevolgen van het grondverzet (klei en slib) dienen kwantitatief en kwalitatief beschreven te worden. Op basis van monsters dient bepaald te worden tot welke categorie baggerspecie het te verwijderen slib behoort.

In de notitie reikwijdte en detailniveau wordt voorgesteld om de te verwijderen klei en slib te gebruiken om een eilandje van 4 ha aan te leggen. Terecht wordt daarbij opgemerkt dat een dergelijk eiland zich (positief) dient te verdragen tot de instandhoudingsdoelstellingen voor het Zoommeer.

Zonder actieve beheermaatregelen, zal dit eiland vanwege successie⁶ naar verloop van tijd ongeschikt zijn als broedgebied waarvoor het wordt aangelegd, namelijk: Kluut, Strandplevier, Zwartkopmeeuw en Visdief. Vanwege de habitatvereisten voor deze broedvogelsoorten (pioniersoorten die gebonden zijn aan een dynamisch kustmilieu) zal het altijd moeilijk zijn om in het Zoommeer aan de instandhoudingsdoelstellingen voor deze soorten te voldoen.

Indien het eilandje van 4 ha daadwerkelijk zal bijdragen aan de instandhoudingsdoelen, dan dient er een zorgvuldige locatieafweging gemaakt te worden gebaseerd op de verschillende habitatfuncties binnen het Zoommeer. Ook

⁵ De notitie reikwijdte en detailniveau, aanvullend milieueffectrapport/planmer Theodorushaven/Noordland, van 19 juli 2007.

⁶ Successie betreft de natuurlijke ontwikkeling van een gebied met hoge aantallen van een beperkt aantal soorten, naar uiteindelijk een gebied met wisselende aantallen voor een veel groter aantal soorten.

dient in ogenschouw genomen te worden of er misschien andere oplossingen – met betere resultaten – tot de mogelijkheden behoren.

Neem de resultaten van de uit te voeren Watertoets op in het MER.

5.2 Levende natuur

In het plan-MER dient de passende beoordeling te worden opgenomen, waarbij ook de bepaling van de cumulatieve gevolgen van groot belang is. Opmerkingen in andere paragrafen van dit advies over de passende beoordeling en de cumulatieve gevolgen dienen daarbij betrokken te worden.

Indien er leemten in kennis bestaan, dan wel blijven bestaan, kunnen mogelijke significantie gevolgen niet snel worden uitgesloten. Omdat het hier om een concreet bestemmingsplan gaat, zal ook de passende beoordeling zo concreet mogelijk uitgevoerd moeten worden.

De basis van de passende beoordeling dient te bestaan uit een functie-inventarisatie van het Zoommeer. Beschrijf zo gedetailleerd mogelijk welke functies (broeden, foerageren, slapen⁷, ruien) het beïnvloede gebied vervult voor de verschillende vogelsoorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd. Wat zijn de ecologisch meest waardevolle gebieden?

Daarnaast dient er een draagkrachtanalyse te worden gemaakt: welke instandhoudingsdoelstellingen staan al onder druk en waarom? Op welke wijze werken de cumulatieve gevolgen vanwege de verschillende activiteiten in en om dit Natura 2000-gebied in op de (onderdrukstaande) instandhoudingsdoelstellingen? Kunnen die verschillende activiteiten in samenhang leiden tot significante gevolgen? En zo ja, kunnen mitigerende maatregelen de significante gevolgen in voldoende mate reduceren? Zo niet, dan dient ook de ADC-toets uitgevoerd te worden. Ten slotte dient te worden nagegaan of activiteiten in de aanlegfase gevolgen kunnen hebben voor de watervogels als genoemd in het aanwijzingsbesluit (bijvoorbeeld voor de visetende fuut vanwege het verminderde doorzicht).

Naast de passende beoordeling, op grond van de Natuurbeschermingswet, dient ook aan de eisen van de Flora- en faunawet (Ffw) te worden voldaan. Dient er een ontheffingsaanvraag op grond van art. 75 Ffw aangevraagd te worden? Zo ja, waarom? En zo nee, waarom niet? Lever een onderbouwing op basis van natuurgegevens. Geef aan, wanneer een ontheffing dient te worden aangevraagd, op basis waarvan verondersteld wordt dat de ontheffing zal worden verleend.

5.3 Geluid

In hoeverre zal de geluidssituatie op het Zoommeer – in dB(A) - komen te veranderen, vanwege het industrieterrein op Noordland, maar ook vanwege de recreatievaart.

In hoeverre en in welke mate kan de nieuwe woonwijk Bergse Haven geluidhinder ondervinden van het industrieterrein Noordland?

5.4 Lucht

In het MER dienen de gevolgen voor de luchtkwaliteit – vanwege met name het industrieterrein en het extra verkeer – opnieuw berekend te worden uit-

⁷ In het licht van de instandhoudingsdoelstellingen is de functie van het Zoommeer van belang als slaapplek voor Grauwe Gans, Rotgans en Smient.

gaande van het Besluit Luchtkwaliteit 2005 en de gebruikelijke rekenvoorschriften.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Voor zover een alternatievenvergelijking aan de orde zal zijn, draait het daarbij om de vraag welke alternatieven wel en welke alternatieven niet tot significante gevolgen zullen leiden.

7. LEEMTEN IN MILIEU-INFORMATIE

Leemte in de informatie over de natuur, levert al snel de conclusie op dat significante gevolgen niet zijn uit te sluiten. Het kan dus zijn dat aanvullend onderzoek nodig is om met zekerheid significante gevolgen te kunnen uitsluiten.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

De evaluatie zal zich enerzijds dienen te richten op de gevolgen voor de natuur: wat is er in het MER (de passende beoordeling) voorspeld? En wat is er uiteindelijk gebeurd? Die uitkomsten van deze monitoring zijn met name voor het (bijstellen van het) beheerplan voor het Zoommeer van groot belang. Daarnaast dient de evaluatie zich te richten op de nautische veiligheid en de luchtkwaliteit.

9. VORM EN PRESENTATIE

Omdat er al een eerder MER is gemaakt, luistert de vorm heel nauw. Het plan-MER, maar ook de actualisatie van het oorspronkelijke MER moeten zelfstandig leesbaar zijn, zonder dat er sprake hoeft te zijn van doublures. Maak gebruik van recent kaartmateriaal met een duidelijke legenda en goed leesbare topografische namen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het plan-MER, alsmede de actualisatie.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Bergen op Zoom

Bevoegd gezag: de gemeenteraad van Bergen op Zoom

Besluit: vaststelling bestemmingsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C04.0

Activiteit: het bestemmingsplan maakt onder andere mogelijk dat er een nieuwe (langs)haven kan worden aangelegd, alsmede een industrieterrein op Noordland.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Notitie reikwijdte en detailniveau Bergen op Zoom, aanvullend milieueffectrapport/plan-m.e.r. Theodorus haven/Noordland; Adviesbureau voor ruimtelijk beleid, ontwikkeling en inrichting RBOI.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in: Bergen op Zoomse Bode, 26 augustus 2007

advies aanvraag: 27 augustus 2007

advies over de reikwijdte en het detailniveau van het aanvullend milieueffectrapport Theodorus haven/Noordland uitgebracht: 1 oktober 2007

Bijzonderheden:

Voor dit project is al eerder een MER opgesteld en daar heeft de Commissie in 2003 een positief toetsingsadvies over uitgebracht. Omdat goedkeuring is onthouden aan het bestemmingsplan, moest er opnieuw een bestemmingsplanprocedure doorlopen worden en diende het 'oude' MER geactualiseerd te worden. Vanwege een wetwijziging in september 2006 is er tevens sprake van een plan-m.e.r.-plicht. Het richtlijnenadvies richt zich zowel op het plan-MER als op de actualisatie van het 'oude' MER.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. C. van der Giessen
mr. S. Pieters (werkgroepsecretaris)
ir. K.A.A. van der Spek
dr. D.K.J. Tommel (voorzitter)
ing. R.L. Vogel

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. Industriële Kring Bergen op Zoom, Tilburg

Advies over de reikwijdte en het detailniveau van het aanvullend milieueffectrapport Theodorushaven / Noordland

In 2003 heeft de Commissie een positief toetsingsadvies afgegeven over het MER inzake de nieuwe buitenhaven, alsmede het industrieterrein op Noordland. Omdat de bestemmingsplanprocedure opnieuw moet worden doorlopen – vanwege het feit dat Gedeputeerde Staten goedkeuring heeft onthouden aan het oude bestemmingsplan Theodorushaven-Noordland – dient ook het ‘oude’ MER geactualiseerd te worden. Daarnaast is er sinds 28 september 2006 tevens sprake van een plan-m.e.r.-plicht voor een dergelijke activiteit. Dit advies ziet zowel op de inhoud van het plan-MER, als ook op de actualisatie van het ‘oude’ MER.

ISBN: 978-90-421-2230-7